

Sygn. akt I ACa 272/11

Sygn. akt I ACa 272/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 października 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Edyta Jefimko (spr.)

Sędziowie: SA Marzena Konsek - Bitkowska

SA Bogdan Świerczakowski

Protokolant: st. sekr. sąd. Marta Rudnik

po rozpoznaniu w dniu 14 października 2011 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa K. J.

przeciwko Skarbowi Państwa - M. G.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 22 września 2010 r., sygn. akt I C 182/10

1. uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 374.170 (trzysta siedemdziesiąt cztery tysiące sto siedemdziesiąt złotych) wraz z ustawowymi odsetkami oraz w punktach II i III i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu za instancję odwoławczą.

2. oddala apelację w pozostałej części.

I ACa 272/11

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 22 września 2010 r. wydanym w sprawie z powództwa K. J. skierowanego przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez M. G. o zapłatę kwoty 638 290 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu do dnia zapłaty i kosztami procesu - Sąd Okręgowy w Warszawie :

I. oddalił powództwo;

II. zasądził od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7 200 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. nie obciążył K. J. nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Powyższy wyrok Sąd Okręgowy wydał na podstawie następujących ustaleń faktycznych i wniosków.

Nieruchomość o powierzchni 2 201 m⁽²⁾ stanowiąca parcelę nr (...) położona w K. przy ul. (...) należała od okresu poprzedzającego wybuch II wojny światowej do H. i S. małżonków J. . Weszła ona w skład powstałego w 1942 roku przedsiębiorstwa „(...) G.m.b.H. w K.. Orzeczeniem nr 19 Ministra Przemysłu Lekkiego z dnia 20 października 1949 roku wydanym w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, stwierdzono przejście przedsiębiorstwa „(...) G.m.b.H. w K. na własność Państwa . Objęcie poszczególnych składników majątkowych tego przedsiębiorstwa nastąpiło protokołem zdawczo - odbiorczym z dnia 25 stycznia 1951 roku sporządzonym przez Zakłady (...). Orzeczeniem z dnia 19 lipca 1958 roku Minister Przemysłu Ciężkiego ustalił, że składniki majątkowe objęte protokołem zdawczo - odbiorczym stanowią część składową tego przedsiębiorstwa i przechodzą na własność Państwa oraz zatwierdził powyższy protokół, który stał się częścią orzeczenia nr 19 Ministra Przemysłu Lekkiego z dnia 20 października 1949 roku. W przedmiotowym orzeczeniu wskazano, że działka ówczesnie oznaczona jako parcela nr (...) o powierzchni 2 201 m⁽²⁾ i stanowiąca wówczas własność małżonków J. przeszła na własność Skarbu Państwa .W dniu 5 września 2006 roku powód złożył wniosek o odszkodowanie za tę nieruchomość do Ministra Gospodarki, który potraktował go jako wniosek o wszczęcie postępowania o stwierdzenie nieważności orzeczenia z dnia 19 lipca 1958 roku Ministra Przemysłu Ciężkiego w sprawie zatwierdzenia protokołu zdawczo - odbiorczego przedsiębiorstwa w części dotyczącej nieruchomości oznaczonej jako parcela nr (...). .Decyzją z dnia 25 stycznia 2008 roku Minister Gospodarki stwierdził nieważność orzeczenia Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 19 lipca 1958 roku w sprawie zatwierdzenia protokołu zdawczo - odbiorczego przedsiębiorstwa „(...) G.m.b.H. w K. w części dotyczącej nieruchomości oznaczonej jako parcela nr(...), o powierzchni 2 201 m⁽²⁾ położonej w K. przy ul. (...) , stanowiącej własność małżonków H. i S. J. .Obecnie nieruchomość pozostaje w użytkowaniu wieczystym osób trzecich. Powód jest jednym ze spadkobierców małżonków H. i S. J. .

Ustalenia okoliczności faktycznych sprawy Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dowodu z dokumentu urzędowego w postaci decyzji administracyjnej Ministra Gospodarki z dnia 25 stycznia 2008 r. Natomiast oddalił wnioski powoda o zażądanie akt postępowania o stwierdzenie nabycia spadku i akt ksiąg wieczystych Kw (...) oraz (...) uznając, że z decyzji Ministra Gospodarki z dnia 25 stycznia 2008 roku wynika następstwo prawne powoda po H. i S. małżonkach J. , a także wszelkie informacje na temat nieruchomości stanowiącej przedmiot sporu niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy . Nie uwzględnił również wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ds. wyceny nieruchomości uznając, że okoliczność, którą powód zamierzał udowodnić za pomocą tego środka dowodowego nie jest istotna dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy uznał powództwo za bezzasadne w całości. W pozwie z dnia 20 października 2009 roku K. J. domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa - Ministra Gospodarki odszkodowania w wysokości 638 290 zł (w tym z tytułu *damnum emergens* 374 170 zł. oraz z tytułu *lucrum cessans* 264 120 zł.) z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty - za szkodę spowodowaną wydaniem niezgodnej z prawem decyzji administracyjnej w postaci orzeczenia Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 19 lipca 1958 roku w sprawie zatwierdzenia protokołu zdawczo - odbiorczego przedsiębiorstwa „(...) G.m.b.H. w K. . Jako podstawę prawną dochodzonego roszczenia wskazał początkowo art. 417⁽¹⁾ § 2 k.c., a następnie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c. Powołując się na pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 kwietnia 1999 roku , I CKN 66/98, LEX nr 521883, Sąd Okręgowy stwierdził, iż w sytuacji, w której do naprawienia szkody mają zastosowanie przepisy art. 160 k.p.a. wyłączone jest stosowanie art. 405 k.c. Art. 160 § 1 k.p.a. stanowi wyłączną podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa (gminy) za szkodę, którą strona poniosła na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji. Choć przepis art. 160 k.p.a. został uchylony, to niewątpliwie obowiązująca obecnie regulacja zawarta w art. 417⁽¹⁾ § 2 k.c. stanowi jego odpowiednik, co oznacza, że wyłączone jest konstruowanie roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w przypadku, gdy istnieje przepis szczególny regulujący kwestię odpowiedzialności za wydanie nieważnej decyzji administracyjnej. Z uwagi na powyższe powództwo wywodzone z przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu podlegało oddaleniu. Nie zostały spełnione także przesłanki bezpodstawnego wzbogacenia, ponieważ w wyniku

stwierdzenia nieważności orzeczenia Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 19 lipca 1958 roku zatwierdzającego protokół zdawczo - odbiorczy z dnia 25 stycznia 1951 roku w części dotyczącej nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), stanowiącej własność H. i S. J. doszło do odwrócenia skutków tego orzeczenia poprzez przywrócenie następcom prawnym właścicieli nieruchomości prawa własności, a więc nastąpiła restytucja naturalna. Tego faktu nie podważa okoliczność, że powód i pozostali następcy prawni małżonków J. nie figurują w księdze wieczystej jako właściciele nieruchomości, ponieważ wpis prawa własności ma tylko charakter deklaracyjny, samego zaś prawa nie tworzy. Odwołując się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 17 lipca 2008 roku, IICSK 110/08, LEX nr 447647 Sąd Okręgowy uznał, iż oddanie innym podmiotom gruntu w użytkowanie wieczyste nie powoduje utraty prawa własności. Użytkowanie wieczyste jest prawem terminowym i po jego wygaśnięciu właściciel lub jego następcy prawni odzyskują pełnię praw. Nie doszło więc do wzbogacenia się Skarbu Państwa kosztem powoda, skoro własność nieruchomości wróciła m. in. do S. J.. Nie zasługiwało również na uwzględnienie powództwo w zakresie żądania zwrotu utraconych korzyści, ponieważ w przypadku bezpodstawnego wzbogacenia zwrotem objęta może być jedynie uzyskana bez podstawy prawnej korzyść lub jej surogaty, nie zaś utracone korzyści.

Także roszczenie dochodzone w oparciu o art. 417¹ § 2 k.c. nie było zasadne. Przepis ten znajduje zastosowanie do szkód wyrządzonych decyzjami administracyjnymi, których niezgodność z prawem została stwierdzona decyzją ostateczną wydaną po 31 sierpnia 2004 roku. Decyzja nadzorcza Ministra Gospodarki stwierdzająca nieważność orzeczenia Ministra Przemysłu Ciężkiego z 19 lipca 1958 roku zapadła już po tej dacie. Wprawdzie orzeczenie Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 19 lipca 1958 roku zatwierdzające protokół zdawczo - odbiorczy pozbawiło małżonków J. prawa własności nieruchomości w K., to jednak na skutek stwierdzenia przez Ministra Gospodarki decyzją z dnia 25 stycznia 2008 roku nieważności tego orzeczenia - własność nieruchomości wróciła do ich następców prawnych właścicieli gruntu, m. in. powoda. Oznacza to, że K. J. nie poniósł szkody w postaci utraty prawa własności nieruchomości. Niewystąpienie szkody skutkuje brakiem odpowiedzialności Skarbu Państwa za wadliwą decyzję administracyjną. Dlatego powództwo w zakresie szkody rzeczywistej podlegało oddaleniu nawet bez badania pozostałych przesłanek odpowiedzialności cywilnej Skarbu Państwa. Powód wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 6 k.c. nie udowodnił, że jakiegokolwiek korzyści osiągnąłby z nieruchomości, gdyby nie wydano wadliwej prawnie decyzji, poprzestając na gołosłownym twierdzeniu o możliwości wydzierżawienia nieruchomości. Ponadto kwestia dopuszczalności dochodzenia utraconych korzyści (na podstawie art. 160 k.p.a.) w związku z wydaniem decyzji administracyjnych przed dniem wejścia w życie Konstytucji RP jest nadal przedmiotem kontrowersji doktrynalnych. Za dominujący w ostatnim czasie na gruncie art. 160 k.p.a. uznac należy pogląd, w świetle którego, jeżeli wadliwa decyzja administracyjna zapadła przed wejściem w życie Konstytucji, odszkodowanie należne na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. nie obejmuje korzyści utraconych wskutek jej wydania, choćby ich utrata nastąpiła po wejściu w życie Konstytucji. Powinien on również mieć zastosowanie w przypadku odpowiedzialności władzy publicznej na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. Podzielając powyższe stanowisko Sąd Okręgowy także nie uwzględnił roszczenia odszkodowawczego powoda w zakresie utraconych korzyści (lucrum cessans).

Ponadto roszczenie dochodzone pozwem podlegało oddaleniu wobec skutecznego podniesienia przez pozwanego zarzutu przedawnienia. Zgodnie z treścią art. 442¹ § 1 k.c. (poprzednio art. 442 k.c.) roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Powód złożył wniosek o wszczęcie postępowania w zakresie stwierdzenia nieważności orzeczenia Ministra Przemysłu Ciężkiego z 19 lipca 1958 roku dopiero w 2006 roku, a więc po upływie terminu przedawnienia.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, zaskarżając go częściowo, tj. w pkt I i II na podstawie następujących zarzutów:

1. naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c. w wyniku przyjęcia, że powołane przepisy nie znajdują zastosowania w rozpoznawanej sprawie;

2. naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 417¹ § 2 k.c. w wyniku przyjęcia, że roszczenie uległo przedawnieniu.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o :

1 zmianę zaskarżonego wyroku w pkt I i II poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 638.290 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych;

ewentualnie:

2. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo uzasadniona.

Ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny sprawy, który stanowił podstawę do dokonania subsumcji nie był sporny pomiędzy stronami, a skarżący w swoich zarzutach apelacyjnych powołał się jedynie na naruszenie przepisów prawa materialnego. Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego (por. uchwał składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55). Oba podniesione przez powoda zarzuty nie są uzasadnione, gdyż w okolicznościach rozpoznawanej sprawy brak było podstaw do zastosowania art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c. i art. 417¹ § 2 k.c. Sąd Apelacyjny w całości podziela rozważania Sądu I instancji dotyczące instytucji bezpodstawnego wzbogacenia.

W uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10, Lex nr 7514 60 stwierdzono, iż do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. Przy czym, jeżeli ostateczna wadliwa decyzja administracyjna została wydana przed dniem wejścia w życie Konstytucji, odszkodowanie przysługujące na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. nie obejmuje korzyści utraconych wskutek jej wydania, choćby ich utrata nastąpiła po wejściu w życie Konstytucji. Ponieważ niezgodna z prawem decyzja administracyjna, stanowiąca podstawę faktyczną roszczeń powoda dochodzonych pozwem, została wydana przez Ministra Przemysłu Ciężkiego w dniu 19 lipca 1958 roku, a decyzję nadzorczą wydał Minister Gospodarki w dniu 25 stycznia 2008 roku, to Sąd Okręgowy powinien rozpoznać roszczenia powoda w oparciu o art. 160 § 1 k.p.a., a nie na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. Pomimo wadliwego zastosowania art. 417¹ § 2 k.c. wyrok w części oddalającej powództwo o zapłatę odszkodowania za szkodę w postaci *lucrum cessans* w wysokości 264 120 zł. wraz z ustawowymi odsetkami jest prawidłowy. Ostateczna wadliwa decyzja administracyjna została wydana bowiem przed dniem wejścia w życie Konstytucji, co oznacza, iż odszkodowanie przysługujące na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. nie obejmuje korzyści utraconych wskutek jej wydania, choćby ich utrata nastąpiła po wejściu w życie Konstytucji. Ponadto skoro takie roszczenie powoda w ogóle nie powstało, to nie mogło ulec przedawnieniu.

Natomiast w zakresie roszczenia o zapłatę odszkodowania za szkodę w postaci *damnum emergens* w wysokości 374 170 zł. Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Stosownie do treści art. 160 § 6 k.p.a. przedawnienie takiego roszczenia następuje z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2 k.p.a., że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. Decyzja nadzorczą zapadła w dniu 25 stycznia 2008 r., natomiast pozew został złożony do sądu przed upływem terminu przedawnienia, bo w dniu 20 października 2009 r. Od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692), a więc począwszy od 1 września 2004 r. właściwe do dochodzenia odszkodowania za szkodę wyrządzoną wadliwą decyzją administracyjną podjętą przed tym dniem jest bez względu

na datę wydania ostatecznej decyzji nadzorczej tylko postępowanie przed sądami powszechnymi (por. uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10, Lex nr 751460).

Sąd Okręgowy uznał, iż na skutek wydania decyzji nadzorczej stwierdzającej nieważność orzeczenia Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 19 lipca 1958 roku w sprawie zatwierdzenia protokołu zdawczo - odbiorczego przedsiębiorstwa „(...)G.m.b.H. w K. w części dotyczącej nieruchomości oznaczonej jako parcela nr (...), o powierzchni 2 201 m⁽²⁾ położonej w K. przy ul. (...), stanowiącej własność małżonków H. i S. J., prawo własności nieruchomości powróciło do powoda jako następcy prawnego byłych właścicieli. Zasadność powyższego wniosku opiera się w istocie wyłącznie na ocenie skutków ex tunc rodzaju wydanej decyzji nadzorczej – decyzji nieważnościowej .

Okolicznością bezsporną jest fakt pozostawania nieruchomości w użytkowaniu wieczystym innych podmiotów. W uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2011 r., III CZP 90/10, Lex nr 693990, stwierdzono, iż rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych chroni nabywcę użytkownika wieczystego także w razie wadliwego wpisu w księdze wieczystej Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego jako właściciela nieruchomości. Przepis art. 5 u.k.w.i.h. w określonym zakresie sankcjonuje pierwszeństwo stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej; nabywców prawa użytkowania wieczystego chroni rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych także wówczas, gdy uznane zostały za nieważne decyzje administracyjne (art. 156 k.p.a.), na podstawie których Skarb Państwa nabył grunt od właściciela i oddał go nabywcom w użytkowanie wieczyste . W odniesieniu do prawa użytkowania wieczystego ochrona udzielona osobie trzeciej powinna prowadzić nie tylko do nabycia prawa użytkowania wieczystego od osoby nieuprawnionej (podstawowy skutek konstytucyjnego działania rękojmiami). Należy jeszcze przyjąć, że nabycie to ma nastąpić w takim kształcie jurydycznym i konfiguracji podmiotowej (użytkownik - Skarb Państwa), w jakim prawo użytkowania wieczystego występuje w obrocie prawnym de lege lata (dalszy skutek konstytucyjnego działania rękojmiami). Uzyskanie własności przez Skarb Państwa stanowi zatem wtórny i niesamodzielny (bo pochodny) skutek służący zapewnieniu jak najpełniejszej ochrony prawnej osobie trzeciej (nabywcy użytkowania wieczystego), działającego w zaufaniu do treści wpisu do księgi wieczystej. W konsekwencji taka interpretacja art. 5 u.k.w.i.h., przewidująca dwa skutki prawne, determinuje także sposób ochrony byłego właściciela gruntu, pozostaje mu bowiem roszczenie odszkodowawcze przeciwko Skarbowi Państwa (jednostce samorządu terytorialnego) z racji definitywnej utraty prawa własności gruntu w odpowiednim czasie, tj. w chwili uzyskania przez te podmioty statusu właścicieli gruntu; skutek wtórny działania zasady rękojmiami nie eliminuje stanu bezprawności działania Skarbu Państwa w związku z przejęciem gruntu byłego właściciela. Chodzi o wtórny efekt decyzji nadzorczej (art. 156 § 2 k.p.a.) w postaci sanowania pierwotnej, wadliwej decyzji administracyjnej i stwierdzenie, że wytworzony przez tę decyzję stan prawnorzeczowy (zmiana właściciela gruntu) w sferze obrotu cywilnoprawnego może być definitywny. Prawną konsekwencją takiego stanu rzeczy ("legalności następczej") jest przyjęcie, że w wyniku działania rękojmiami wiary publicznej ksiąg wieczystych doszło do nabycia przez określony podmiot prawa użytkowania wieczystego na nieruchomości, stanowiącej - w chwili nabycia - własność Skarbu Państwa, a nie innego podmiotu (art. 232 k.c.). Wtórny skutek działania zasady rękojmiami w omawianym znaczeniu może pojawić się także wówczas, gdy nie wydano decyzji administracyjnej, stwierdzającej nieważność decyzji pierwotnej i stanowiącej podstawę przejęcia nieruchomości przez Skarb Państwa, a nabycie użytkowania wieczystego nastąpiło na podstawie umowy zbycia tego prawa przez innego użytkownika wieczystego, który uzyskał to prawo ex lege . Sąd Najwyższy w uzasadnieniu przedmiotowej uchwały podkreślił, iż w okolicznościach uzasadniających zastosowanie rękojmiami nie stwierdza się w postępowaniu administracyjnym nieważności określonej decyzji administracyjnej, lecz poprzestaje na konstatacji wydania takiej decyzji z naruszeniem prawa ze względu na wywołanie przez nią nieodwracalnych skutków prawnych (art. 156 § 2 k.p.a.; por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1992 r., III AZP 4/92, OSNC 1992, nr 12, poz. 211; uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 marca 2000 r., OPS 14/99, ONSA 2000, nr 3, poz. 93; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 grudnia 1994 r., II SA 250-251/94, ONSA 1996, nr 1, poz. 22). Równocześnie jednak wskazał, iż w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego pojawiają się rozbieżności co do samego ujęcia stanu "nieodwracalnych skutków prawnych" stworzonego decyzją administracyjną (art. 156 § 2 k.p.a.) i sugestie wiązania tych skutków niekoniecznie z pierwotną decyzją nacjonalizacyjną (stanowiącą podstawę zbycia wadliwie przejętej nieruchomości albo podstawę jej oddania w użytkowanie wieczyste), ale z późniejszą decyzją nadzorczą (por. np. uchwała z dnia 16 grudnia 1996 r., OPS 7/96, ONSA 1997 r., nr 2, poz. 49; uchwała z dnia 9

listopada 1998 r., OPK 4-7/98 ONSA 1999, nr 1, poz. 13; uzasadnienie uchwały z dnia 20 marca 2000 r., OPS 14/99, ONSA 2000, nr 3, poz. 93) .

W ocenie Sądu Apelacyjnego sam rodzaj decyzji nadzorczej stwierdzającej nieważność decyzji pierwotnej , która stanowiła podstawę przejęcia nieruchomości przez Skarb Państwa, nie świadczy jeszcze , iż wytworzony stan prawnorzeczowy (zmiana właściciela gruntu) na skutek działania instytucji rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych ostatecznie nie okaże się definitywny. W takiej sytuacji następcom prawnym byłego właściciela gruntu, pozostawać będzie roszczenie odszkodowawcze przeciwko Skarbowi Państwa (jednostce samorządu terytorialnego) z racji definitywnej utraty prawa własności gruntu . Skutek wtórny działania zasady rękojmi nie eliminuje bowiem stanu bezprawności działania Skarbu Państwa w związku z przejęciem gruntu . Ponieważ Sąd Okręgowy nie poczynił żadnych ustaleń faktycznych niezbędnych do dokonania oceny, czy rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych chroni nabywców użytkownika wieczystego parceli nr (...), o powierzchni 2 201 m⁽²⁾ położonej w K. przy ul. (...), a w konsekwencji czy Skarb Państwa (jednostka samorządu terytorialnego) skutecznie nabyli prawo własności tej nieruchomości, doszło tym samym do nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art.386§4 k.p.c. w zakresie roszczenia o zapłatę odszkodowania za szkodę w postaci damnum emergens w wysokości 374 170 zł. wraz z ustawowymi odsetkami.

Dlatego uznając apelację w zakresie tego roszczenia za uzasadnioną Sąd Apelacyjny na podstawie art.386§4 k.p.c. w zw. z art. 108§2 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w punkcie I w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 374 170 zł. wraz z ustawowymi odsetkami oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania z punktów II i III i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach procesu za instancję odwoławczą. W pozostałej części apelacja jako bezzasadna podlegała na podstawie art. 385 k.p.c. oddaleniu.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy zbada , czy zachodzą wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego z art. 160 § 1 k.p.a. ; przede wszystkim poczyni ustalenia faktyczne na okoliczność, czy zmiany stanu prawnorzeczowego zaistniałe po wydaniu wadliwej decyzji administracyjnej nie doprowadziły na skutek działania przepisów o rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych do trwałego pozbawienia powoda prawa własności do nieruchomości , a więc czy powstała szkoda w majątku K. J. w postaci damnum emergens.